

Wiadomości

Wtorek, 22 października 2019

Kongres Kultury Gorczańskiej - podsumowanie i... wspomnienia

Wiejski Ośrodek Kultury w Ochotnicy Dolnej realizuje projekt pn. **KONGRES KULTURY GORCZAŃSKIEJ** dofinansowany ze środków Narodowego Centrum Kultury w ramach programu EtnoPolska 2019.

Partnerami w ramach realizacji zadania są: Wiejski Ośrodek Kultury w Ochotnicy Górnej, Wiejski Ośrodek Kultury w Tylmanowej, szkoły z Gminy Ochotnica Dolna, Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy w Ochotnicy Dolnej, twórcy ludowi z Gminy Ochotnica Dolna, zespół regionalny „Spod Gorca”, młodzieżowy zespół folkowy Hajnica, Orkiestra Dęta OSP Ochotnica Dolna, Orkiestra Dęta z zaprzyjaźnionej Gminy Wejherowo.

Celem organizacji Kongresu Kultury Gorczańskiej było zaproszenie do współpracy lokalnych twórców ludowych, rzemieślników, rolników kultywujących dawne tradycje oraz naukowców i amatorów w tym historyków i etnografów zainteresowanych kulturą lokalną Ochotnicy i Tylmanowej - wsi bazujących na kulturze etnicznej i ludowej - w celu transferowania dawnych wzorców do współczesnej kultury oraz ustalenia sposobów działania mających na celu ożywienie i promocję współczesnej kultury ludowej oraz zainteresowania nią dzieci i młodzieży. Głównym celem Kongresu jest kultywowanie, poznawanie i zaprezentowanie przepięknej i jakże bogatej kultury gorczańskiej, która objawia się w dużej mierze w twórczości lokalnych artystów, dlatego w ramach projektu zaprezentowaliśmy dorobek ludowy poprzez wydanie publikacji, nagranie dźwiękowe, zbudowanie wirtualnego etnomuzeum oraz przeprowadzenie warsztatów muzycznych, rękodzielniczych, kulinarnych i gwarowych. Organizacja Kongresu w znaczący sposób zapromowała unikatowe wartości związane z tożsamością wielokulturowych korzeni wsi Tylmanowej Ochotnicy i ich wpływ na twórczość artystyczną lokalnych twórców, ale także życie codzienne mieszkańców.

W okresie od lipca do października pod fachowym okiem lokalnych artystów w **Wiejskim Ośrodku Kultury w Ochotnicy Dolnej** organizowane były **warsztaty rękodzielnicze, gwarowe, kulinarne i muzyczne**. Uczestniczyły w nich dzieci, młodzież oraz dorośli z Ochotnicy i Tylmanowej. Przeprowadziliśmy także warsztaty wyjazdowe - odwiedziliśmy Ośrodek Rehabilitacyjno - Edukacyjno - Wychowawczy w Ochotnicy Dolnej na Brysiówce, aby wspólnie z podopiecznymi upiec kruche ciasteczka. W warsztatach, oprócz mieszkańców Gminy Ochotnica Dolna, udział wzięła 45-osobowa grupa młodzieży ze Szkoły Podstawowej nr 54 w Krakowie.

Głównym celem prowadzenia warsztatów było przede wszystkim zachęcenie do podtrzymywania i utrwalania tradycji oraz zwiększenie tożsamości kulturowej Ochotnicy i Tylmanowej, ale także integracja, zapobieganie wykluczeniu społecznemu, jak również była to doskonała okazja do odkrycia talentów artystycznych,

kulinarnych i muzycznych.

Łącznie w warsztatach udział wzięło około 300 osób. Były to urozmaicone zajęcia a uczestnicy chętnie słuchali porad swoich instruktorów, czego efektem były profesjonalnie wykonane prace i pyszne potrawy.

WARSZTATY KULINARNE

Zajęcia kulinarne oparte były na przepisach własnych pani Janiny Urbaniak – prowadzącej warsztaty. Podczas zajęć uczestnicy poznali tajniki kuchni regionalnej, uczyli się pieci gotować potrawy lokalne. W części praktycznej uczestnicy przygotowywali wybrane posiłki, wspólnie degustowali i wymieniali doświadczenia kulinarne. Uczyli się przygotowywania prostych potraw oraz odpowiedniego dobierania składników potrzebnych do ich sporządzenia, a także kształcili w sobie poczucie estetyki oraz higieny podczas przygotowywania posiłków. Uczestnicy zajęć kulinarnych podczas warsztatów nauczyli się przyrządzać następujące potrawy:

- zupa krem z czarnych jagód (borówek),
- placki z tartych ziemniaków pieczone na blasze,
- kluski ziemniaczane,
- placki z blach,
- kruche ciasteczka,
- kotlety z bobu,
- kotlety jajeczne
- jucha ochotnicka
- kapusta z grochem
- oponki

WARSZTATY RĘKODZIELNICZE (wyplatanie przeróżnych koszyków i innych „cudenień” z papierowej wikliny, nauka wyszywania góralskich gorsetów, haft matematyczny oraz makrama).

Papierowa wiklina to nowa technika rękodzieła artystycznego, prosta i tania, a jednocześnie

efektowna, polegająca na wykonywaniu ozdób, dekoracji, koszyków itd. ze skręcanych rurek papieru. Papierowa wiklina jest formą recyklingu. Wykorzystując ogólnie dostępny materiał (makulatura) stworzyć można oryginalne i niezwykle trwałe formy. Warsztaty z wikliny papierowej prowadziła Pani Jadwiga Bandyk, która od lat z pasją wyplata różne przedmioty z wikliny papierowej. Uczestnicy warsztatów poznali sposoby wyplatania wikliną papierową i uczyli się wykonywać koszyczki i inne ozdoby.

Makrama to sztuka wiązania sznurków, bez użycia igieł, drutów czy szydełka, która znana była już w starożytności. Przez wiele lat makrama znikła z naszych domów. Dziś przeżywa renesans, przyszła pora na przypomnienie sobie umiejętności wiązania sznurków, bo makramaznów jest modna. Zajęcia cieszyły się ogromnym powodzeniem i zainteresowaniem. Z wielką uwagą i skupieniem słuchano pani Władysławy, która z pasją opowiadała o swojej pracy oraz dawała cenne uwagi podczas wykonywania listków tą mało znaną techniką. Uczestnicy warsztatów poznali podstawowe sploty, które pozwoliły na samodzielne wykonanie swoich prac. Młodzież, dzieci oraz opiekunowie byli pod wielkim wrażeniem dzieł, które prezentowała pani Władysława.

Haft matematyczny to obraz graficzny w szczególny sposób wykonany nićmi na kartonie lub innym twardym podłożu. Nici mogą być zwykłe, wełniane, mulina lub inne. Najlepiej użyć kolorowych jedwabnych nici lub muliny. Na pierwszy rzut oka haft matematyczny może wydawać się niezwykle skomplikowanym do wykonania, ale naprawdę tak nie jest. Na zajęciach pod czujnym okiem pani Władysławy dzieci, młodzież i dorośli wykonywali proste wzory tj.: jajka, koszyczki, choinki, gwiazdki.

WARSZTATY MUZYCZNE

W ramach zajęć muzycznych uczestnicy szlifowali grę, przede wszystkim na instrumentach smyczkowych, ale również śpiew. Zajęcia miały na celu naukę dawnego stylu gry i śpiewu melodii ludowych z terenu górali gorczańskich, bazując na rodzimym repertuarze. Sposób nauki polegał na bezpośrednim przekazie metodą „ze słuchu”.

Efektom warsztatów są nagrania ścieżki dźwiękowej w wykonaniu dziecięcej i młodzieżowej kapeli zespołu regionalnego „Spod Gorca” oraz Młodzieżowego Zespołu Folkowego „Hajnica”. Do projektu zaangażowano także seniorów z zespołu śpiewaczego „Belkoty Ochotnickie”. Podczas wspólnych spotkań został wykorzystany ich potencjał, doświadczenie i przeżycia, które przekazali młodszemu pokoleniu. Dodatkową wartością współpracy wielopokoleniowej było przekazanie melodii i tekstów dawnych śpiewek gorczańskich. Utworów można posłuchać w wirtualnym etnomuzeum utworzonym w ramach zadania.

WARSZTATY GWAROWE

Dzieci i młodzież coraz rzadziej posługują się gwarą. Chcąc ją zachować zorganizowano dla nich warsztaty, mające na celu ocalenie unikatowych wartości związanych z językiem, którym od zawsze posługiwano się w Ochotnicy i Tylmanowej. Podczas warsztatów dzieci i młodzież

poznawali słowa gwarowe, ich znaczenie i uczyli się przede wszystkim ich wymowy, która wcale nie jest taka łatwa. Warsztaty skierowane były do uczniów szkoły podstawowej, a prowadziła je Pani Agata Chlipała.

W dniach 03-06.10.2019r. – od czwartku do niedzieli Gmina Ochotnica Dolna tętniła życiem kulturalnym. Bezpośrednio przed główną imprezą podsumowującą cały projekt zorganizowano kilkudniowy plener rzeźbiarski, podczas którego piły motorowe nie ustawały, by na niedzielny finał wszystkie dzieła były gotowe. Wykonano rzeźby o charakterze góralskim, nawiązujące do naszych przodków i naszej tradycji oraz o charakterze sakralnym. Oprócz lokalnych rzeźbiarzy do pleneru zaproszono także artystów i innych stron Polski (udział wzięła również Pani z Ukrainy), aby wspólnie spędzić kilka dni przy tworzeniu wspaniałych dzieł sztuki, porozmawiać o swoich pasjach, wymienić doświadczenia i podzielić się swoimi umiejętnościami. Efektami pleneru są piękne ławki, na których będzie można spocząć i nacieszyć oko w Centrum Gminy Ochotnica Dolna przy Urzędzie Gminy oraz przy Wiejskim Ośrodku Kultury w Ochotnicy Dolnej.

Ponadto w ogromnym zapale przy sztalugach i płótnie pracowali także miejscowi i zaproszeni malarze. Niestety pogoda nie pozwoliła malarzom pracować bezpośrednio na łonie natury, dlatego artyści robili sobie spacer po Ochotnicy, fotografowali to, co według nich warte było uwiecznienia na płótnie i tak oto powstały piękne obrazy wspaniałych gorczańskich pejzaży, kapliczek, kościoła i dawnej architektury. Wystawę obrazów można oglądać w Wiejskim Ośrodku Kultury w Ochotnicy Dolnej.

W piątek i w sobotę szlifowały formę dwie orkiestry dęte: kaszubska Orkiestra Dęta Gminy Wejherowo oraz góralska Orkiestra Dęta OSP Ochotnica Dolna, a wszystko po to, by w niedzielę dać piękny wspólny (prawie 80-osobowy) koncert dla zgromadzonej publiczności. Była to wspaniała okazja do zapoznania się, nauki utworów regionalnych zarówno gorczańskich jak i kaszubskich, powiększenia repertuaru muzycznego obydwu orkiestr a przede wszystkim poznania dwóch różnorodnych kultur i wymiany doświadczeń muzycznych.

Podczas 4 - dniowego Kongresu Kultury Gorczańskiej można było wziąć udział także w warsztatach kulinarnych, rękodzielniczych oraz gwarowych. W kuchni pod czujnym okiem i doradztwem Pani Janiny uczestnicy gotowali juchę ochotnicką, kapustę z grochem, piekli placki na blachach oraz smażyli pyszne oponki. Gorczańskich smakołyków można było popróbować w niedzielę podczas finału projektu. Na warsztatach rękodzielniczych uczestnicy uczyli się zaplatać sznurki w piękne makramy, wykonywali kartki okolicznościowe metodą haftu matematycznego oraz uczyli się wyszywać góralskie gorsety małutkimi koralikami, a jest to nie lada sztuka wymagająca dużej precyzji. Bardzo cieszy fakt, że wielu uczestników warsztatów bardzo zainteresowała praca rękodzielnicza i już czekają na kolejne zajęcia, a w domu wykonują różne prace na podstawie wiedzy, jaką zdobyli podczas warsztatów.

Dla wszystkich zainteresowanych kulturą gorczańską oprócz prac ręcznych i uciechy oka zorganizowano również coś dla „ducha”. Pan Wojciech Śliwiński – autor książki „**Szałasy w**

Gorcach, czyli krajobrazy utracone" wygłosił prelekcję na temat starych kolib pasterskich znajdujących się w Gorcach. Była to bardzo ciekawa lekcja, ponieważ znaczna część z omawianych kolib utrzymała się do dzisiaj i spacerując po Gorcach można je zobaczyć, wejść do nich, pooglądać i przypomnieć sobie ich historię, którą poznaliśmy podczas prelekcji Pana Wojciecha.

W sobotnie przedpołudnie dzieci wraz ze swoimi opiekunami spotkały się z Panią Stanisławą Szewczyk - autorką książki pt. **"Wyrse i zabawy dlo dzieci - Kochonym dzieciom małym i duzym, a nedesyćko babkom i dziadkom"**. Podczas spotkania Pani Stanisława pokazała dzieciakom, jak fajnie, przyjemnie a przede wszystkim wspólnie w dużej gromadzie spędzały czas dzieci w czasach dawnych, kiedy nie było zabawek, telewizorów, komputerów, smartfonów i innych urządzeń, bez których dzieci w dzisiejszych czasach nie wyobrażają sobie życia. Dzieci chętnie nauczyły się dawnych- niestety już zapomnianych gorczańskich zabaw podwórkowych, które mamy nadzieję będą przez nie coraz częściej „wykorzystywane”... Dzieci bardzo chętnie słuchały również wierszy, które w interesujący sposób czytała im Pani Stanisława.

Finałem kilkumiesięcznych warsztatów oraz trzydniowego pleneru był „Kongres Kultury Gorczańskiej”, który odbył się w sali bankietowej restauracji „OCH” w Ochotnicy Dolnej. Na otwarcie wielkiego święta Kultury Gorczańskiej dwie orkiestry: **Orkiestra Dęta Gminy Wejherowo oraz Orkiestra Dęta OSP Ochotnica Dolna** wykonały marsza „Intrada regionalna”. Po powitaniu i uroczystym otwarciu Kongresu zagrała **kapela góralska Mateusza Tarchały**, a w dalszej części odbył się koncert dwóch zaprzyjaźnionych orkiestr: góralskiej i kaszubskiej. Następnie **dr inż. arch. Pan Krzysztof Wielgus wygłosił prelekcję pt. „U źródeł architektury i krajobrazu Gorców”**. Wielkim zainteresowaniem cieszył się **pokaz rzeźbienia piłami motorowymi**, podczas którego powstały piękne dzieła. Na finał Kongresu zaproszono kilka gorczańskich grup muzycznych. Dla licznie zgromadzonej publiczności zagrały i zaśpiewały zespoły działające przy Wiejskim Ośrodku Kultury: **Młodzieżowy Zespół Folkowy Hajnica**, kapela góralska dziecięcego zespołu regionalnego **Spod Gorca**, dziewczęca kapela góralska **Wstonzecki**. Opiekunem muzycznym wymienionych zespołów jest pan Leszek Szewczyk. Można było usłyszeć również kapelę góralską **„Ochotni”** oraz posłuchać dawnych ochotnickich piosenek w wykonaniu grupy śpiewaczej **„Ochotnickie Belkoty”**.

Bardzo ważnym i wzruszającym momentem zarówno dla organizatorów jak i artystów była promocja książki, o Twórcach Ludowych z Ochotnicy i Tylmanowej pt. **„Z zamiłowania do sztuki i tradycji - pasje i talenty górali gorczańskich”**. Kierownik Wiejskiego Ośrodka Kultury w Ochotnicy Dolnej z ogromną radością i łezką wzruszenia podziękowała artystom za wspaniałe dzieła, krzewienie lokalnej kultury i serdeczność z jaką spotkała się podczas przygotowywania materiałów do książki. Wójt Gminy Tadeusz Królczyk powiedział: *Ta książka jest hołdem dla artystów, którym składam wielkie podziękowania. Naszym dziedzictwem kulturowym jest nasza historia, nasza gwara, architektura, nasi twórcy i nasz krajobraz. Artysta to jest człowiek, który angażuje umysł, ręce i serce - mówił dalej wójt i dodał: - Kolejnym etapem będzie wyjście z naszymi artystami i z muzyką na zewnątrz, aby cały świat się dowiedział jak nasza kultura jest fantastyczna. A my sami musimy sobie*

uświadomić jak wielka i cenna rzecz jest w naszych rękach i musimy o nią dbać.

Następnie Wójt Gminy wraz z kierownik WOK przedstawili 50 twórców z Ochołnicy Górnej, Dolnej i Tylmanowej, o których jest publikacja opowiadając o każdym z nich kilka słów i wręczając im pamiątkowe upominki.

Uczestnicy kongresu mieli oczywiście okazję nacieszyć oczy wspaniałymi dziełami wykonanymi przez artystów, bowiem na czas kongresu zorganizowano wystawę ich prac. Można było obejrzeć również prace wykonane podczas kilkumiesięcznych warsztatów przez uczestników, a także wystawę malarską zatytułowaną „Ku Gorcom” dr hab. inż. arch. Jadwigi Środulskiej- Wielgus. To nie koniec atrakcji, ponieważ do podziwiania były też obrazy namalowane podczas pleneru, a gości kongresu witały przepiękne rzeźby (efekt pleneru rzeźbiarskiego) ustawione przed budynkiem restauracji. Oprócz rzeźb na zewnątrz stała także ruchoma makietka dawnego tartaku. Przygotowano też wystawę dawnych sprzętów użytku codziennego, a ogromną radość dało uczestnikom czytanie opisów tychże sprzętów. Były to bowiem rymowanki lokalnej poetki Pani Stanisławy Gołdyn. Wielbiciele lokalnej kultury mogli obejrzeć również stare fotografie z Gorców oraz wystawę historyczną „Pamięci Niepodległej - Małej Ojczyzny”.

Dużym zainteresowaniem cieszyła się projekcja filmu „Ostatni górale” oraz spotkanie z bohaterami tej opowieści, którzy opowiedzieli o swoim ciekawym życiu w górach i obcowaniu na co dzień z przyrodą oraz o pasterstwie i muzyce pasterskiej, która od zawsze towarzyszy wypasowi owiec.

Podczas kongresu Związek Podhalan Oddział w Ochołnicy Dolnej przeprowadził konkurs wiedzy o Ochołnicy i Tylmanowej, który miał licznych uczestników, a tym najlepszym wręczono nagrody rzeczowe.

Panie z Koła Gospodyń Wiejskich z Ochołnicy Górnej przygotowały regionalne potrawy, zaś juchę ochotnicką oraz kapustę z grochem, a także inne potrawy regionalne dla wszystkich zebranych przygotowała podczas warsztatów kulinarnych pani Janina Urbaniak wraz z uczestnikami warsztatów.

Na wspólne świętowanie Kultury Gorczańskiej zaproszone zostały również zespoły z zewnątrz. Publiczności bardzo podobał się klimatyczny koncert rodowitej góralki Gosi Babiarz - Megitzy - kontrabassistki, kompozytorki i autorki tekstów zagrany wraz ze wspaniałymi muzykami. Na zakończenie kongresu zagrał zespół folkowy Turnioki, który zaraził publiczność niesamowitą energią i porwał zebranych do tańca i śpiewu na góralską nutę.

W ramach projektu pn. Kongres Kultury Gorczańskiej powstało wirtualne Etnomuzeum, w którym prezentowani są twórcy z Ochołnicy i Tylmanowej, dawne sprzęty gospodarstwa domowego, a także efekty warsztatowe: nagrania ścieżki dźwiękowej w formie mp3 zespołów: Spod Gorca, Wstonzecek, Belkotów Ochołnickich oraz Hajnicy. Etnomuzem będzie na bieżąco aktualizowane i rozbudowywane o kolejnych artystów, kolejne dzieła i kolejne

sprzęty domowego użytku.

Całej imprezie towarzyszyła wspaniała, miła i pełna naturalnej spontaniczności atmosfera. Każdy uczestnik Kongresu otrzymał książkę poświęconą naszym lokalnym twórcom.

Organizatorem Kongresu Kultury Gorczańskiej był Wiejski Ośrodek Kultury w Ochotnicy Dolnej oraz Gmina Ochotnica Dolna.

Dofinansowano ze środków Narodowego Centrum Kultury w ramach programu Etnopolska 2019.